

Az érsek nekrológjai

VISSZHANG - LIX. évfolyam, 35. szám, 2015. augusztus 28.

Életének 89. évében elhunyt Paskai László bíboros, nyugalmazott esztergom-budapesti érsek. A nekrológok udvariasak; „Nehéz években vezette az egyházat”, „szolgálatát nagyrészt a háborgó tengeren ingó hajón teljesítette”. Így van ez rendjén. Tapintatlan lenne felhozni az ügynökvádakat, vagy azon morfondírozni, írt-e jelentéseket Kádár titkosrendőrségének, és ha igen, kikről és mit.

Paskai magyar nyelvű nekrológjaiban az áll, hogy 1927-ben született Szegeden, és szülei (Paskai Ádám és Ördög Mária) kikeresztelkedett zsidók voltak. Testvérével (Antallal) 1945-ben a keleti karmelitákhoz menekült, ott vészelték át a háború utolsó hónapjait. Édesapja „a holokauszt kezdetéig mint csendőr tevékenykedett”, és az *Esti Újság* még azt is hozzátette: „ez bevett szokás volt a Horthy rendszerben, hogy ilyen erőszakos munkahelyre tették a kikeresztelkedett vallásúakat”.

Az angol nyelvű megemlékezésekben az szerepel, hogy szülei elpusztultak a holokausztban. Testvére, Paskai Antal memoárja *Vándorúton: Menekülésünk története* címmel 2009-ben jelent meg, az egy 1949-ben írott hosszabb visszaemlékezés kivonata. Róla a *Magyar Kurir* 2009 februárjában azt írta, hogy agglegény volt, az édesanyját ápolta, de miután megromlott az egészségi állapota, az esztergomi ferences rendház időskórába került, és ott hunyt el. Szóval édesanyjuk túlélte a holokausztot.

1945-ben a visszavonuló németekkel több mint hatezer magyar csendőr menekült Nyugatra. Azt remélték, ha amerikai fogságba kerülnek, elkerülhetik az esetleges felelősségre vonást. Igazuk lett. Legtöbbjüknek sikerült Észak-Amerikába vándorolnia, később ugyan néhányuk ellen eljárás indult, mert részt vettek több százezer magyar zsidó deportálásában, a gettók felállításában, javaik ellopásában és számos atrocitásban is. Az emigrált csendőrök szervezete, a Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Közösség (MKCsBK) nemrég digitalizálta a *Csendőrségi Lapokat*, az 1910 óta megjelent havilap archívumát.

Az 1941. januári számban gyászjelentésre bukkanak. Paskai Ádám szakaszvezető csendőr alhadnagy 1940. december 24-én, 62 éves korában váratlanul „agyhüdben” elhunyt. Özvegyét és két gyermekét hagyta maga után. Ő lenne Paskai bíboros úr édesapja? Már 1920-ban a szegedi törzsgazdasági hivatalnál szolgált, és ő volt az egyetlen Paskai nevű csendőr a csongrádi állományban. Úgy tűnik, hogy a bíboros úr édesapja sem volt a holokauszt áldozata.

„Elhunyt bajtársunk hosszú szolgálata alatt minden időben és alkalommal mintaképe volt a kiváló kötelességtudásnak, hivatását és nemzetét szerető magyarnak.” Hozzá tették: „Magyar csendőrhöz méltó szellemben élt és dolgozott, utolsó órájáig a magyar élet előbbrevitele utáni vágy hevítette.” A Monarchia hadseregének tizedese volt, majd 1903-ban lépett át csendőrségi állományba, ahol 40 évig szolgált. A kikeresztelkedett zsidó csendőrt kedvelték Szegeden, temetésén sokan rótták le kegyeletüket. Ott volt nemes hertelendi és vindolnyaki Hertelendy Ignác ezredes, csendőrkerületi parancsnok is, akiről Szakály Sándor kutatásából tudom meg, hogy Paraguayban hunyt el.

Paskai bíboros feltételezett édesapja a Horthy-rezsim faji politikája miatt került lehetetlen helyzetbe. Míg az első világháború előtt számos zsidó származású csendőr szolgált, később előfeltétellé vált a keresztény pedigre. „A keresztény származást a próbaszolgálat ideje alatt kell majd okmányokkal igazolni” – olvasom a szabályzatot. 1940 végén már megindult az árjásítás, és az a magas rangú csendőrtiszteket sem kímélte. A *Csendőrségi Lapok* 1942. júniusi számában rövid hír jelent meg, hogy a m. kir. honvédelmi miniszter úr a m. kir. belügyminiszter úrral egyetértésben felmentette Sárdy Gyula csendőralezredest szolgálati állása alól. Sárdyt korábban Spielbergernek hívták, és zsidó származású volt. A származása miatti aggodalom nagyban nyomaszthatta Paskai édesapját is, valószínűleg tudta, hogy előbb-utóbb elbocsátják.

Hónapokkal ezelőtt megpróbáltam elérni a bíboros urat, a csendőrségi gyászjelentést szerettem volna megmutatni neki. Vajon ismerhette-e édesapja a szegedi különítményeseket? Esetleg Finta Imrét, a helyi gettó későbbi szadista csendőrparancsnokát, aki ellen Kanadában per folyt 1987-ben? És miként került vatikáni életrajzába az, hogy szülei a holokauszt áldozatai? Miért nem korrigálta a tévedést?

Kérdéseim megválaszolatlanok maradtak. Augusztus 22-én az esztergomi bazilika altemplomában örök nyugalomra helyezték Paskai László bíborost, nyugalmazott esztergom-budapesti érseket. Nyugodjon békében.